

ISTRAŽIVANJE

Šta znamo o maltretiranju

“Vreme protiv nasilja” je projekat nedeljnika “Vreme” čija je namera da skrene pažnju na sve oblike nasilja nad ženama: fizičko, psihičko, ekonomsko, seksualno... Cilj je pokretanje široke javne rasprave koja treba da dovede do sistemskih, zakonskih, proceduralnih i drugih mera za prevenciju, sprečavanje i smanjenje nasilja nad ženama i porodičnog nasilja. U ovom specijalu predstavljamo rezultate istraživanja koje je sproveo Istraživački tim “Nove srpske političke misli” o tome kako opšta populacija vidi problem nasilja nad ženama.

O ISTRAŽIVANJU

Istraživanje o percepciji nasilja nad ženama u opštoj populaciji sproveo je istraživački tim “Nove srpske političke misli”, za potrebe projekta “Vreme protiv nasilja”. Istraživanje je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1200 ispitanica i ispitanika, na teritoriji Srbije, bez Kosova, u periodu od 17. do 27. februara 2016. godine.

Na narednim stranicama čitaoci će videti da većina ispitanika smatra nasilje u porodici za veliki problem u Srbiji: “Bogami, baš je veliki problem, naročito u poslednje vreme”; “Kako nije veliki problem, pa svaki dan čujemo za neko monstruozno ubistvo”; “Ima toga mnogo, ni ne piše se o tome sve dok ne dođe do najgoreg.” Međutim, ima i onih koji smatraju da problem, doduše, postoji, ali i da ga mediji previše ističu: “Ne smeju da pričaju o onome što treba, nego nas zamajavaju primitivizmom svake vrste”, rekao je jedan od ispitanika.

Oni koji smatraju da je nasilja u porodici ranije bilo više kažu: “Samo niko o tome nije pričao, bilo je sramota, a i nisi imao kome da se žališ.” Da je ranije bilo manje nasilja u porodici, objašnjavaju sledećim razlozima: “Znao se neki red, ko je stariji, a ko mlađi, i u kući i van kuće”; “Bilo je više poštovanja. Danas svako radi šta hoće, niko ni na koga ne gleda”; “Mladi su danas razmaženi i bezobrazni. Ako nije sve po njihovom, to je nasilje i odmah se razvođe, nema uopšte tolerancije i razumevanja...”

Uglavnom vlada mišljenje da je nasilje u porodici podjednako prisutno svuda (“možda su samo malo oštrije kazne kod njih, pa to bolje kontrolišu”), ali “njihovi mediji ne bruje toliko o tome”. Oni koji smatraju da nasilja u porodici ima više nego u EU objašnjavaju to time “što kod nas vladaju nemaština i besparica, pa su ljudi nezadovoljni i postaju agresivniji”.

Sa tvrdnjom da naše društvo ne pridaje dovoljno važnosti problemu nasilja u porodici gotovo su svi saglasni. Oni pak koji smatraju da društvo pridaje dovoljno važnosti ovom problemu kao glavni argument navode da se o tome “dosta piše i priča u poslednje vreme”.

Kod pitanja o najčešćem obliku nasilja nad ženama najčešći komentar je bio da je “sve to, u stvari, isprepleteno i teško odvojivo”. Fizičko nasilje: “O tome najviše i čujemo iz medija”; “Ipak je to najčešće, i čula sam najviše za takve slučajeve.” Psihičko – za koje se upadljivo više opredeljuju žene, naročito one koje su izjavile da su bile žrtve nasilja, ili njihovi bliži srodnici i prijatelji. (“Prvo vas ubije psihički, tako da izgubite volju za bilo čim, a onda krene sve ostalo...”; “Mislim da je psihički oblik najteži i najčešći. Lakše su i te batine, bude pa prođe, vratite mu, ali kad

vas psihički maltretira, to je strašno”; “Kad se žrtva ruiniira psihički, to su trajne posledice.”) Samo dve žene su se dvoumile između seksualnog i psihičkog nasilja i na kraju se opredelile za psihičko (“mada, sve je to povezano”). Ekonomski problem kao uzrok nasilja je relativno retko biran, mada je često naglašavano da je ono “početak svega”, i često je navođeno kao osnovni razlog zbog kojeg žena ostaje u nasilnoj vezi (“od njega proizlaze svi drugi oblici nasilja, jer žena nema od čega da živi ni gde da ode”).

Premda je retko navođen kao glavni oblik nasilja nad ženama, ekonomski problem je najčešće navođen kao glavni uzrok nasilja u porodici: “Kad nema para svi su nervozni, i onda kreće i alkoholizam i tuča i sve zlo uz to”; “Normalno, kad nema posla i para svi su nezadovoljni, i onda kreće sve to što ste nabrojali. Pa sad, kako kod koga...” Nedostatak prihoda je najčešće navođen i kao razlog zbog što ostaje sa nasilnikom.

Poverenje u nadležne službe je vrlo slabo: “Ma, ne! Šta će i policija? Odvede ga i sutra se vrati, pa još gore”; “Mislim da nemaju poverenja. Ali, pošteno govoreći, šta tu i policija može kada su im ograničene nadležnosti”; “Sve naše institucije su razbijene i više nema nikakvog poverenja. Sve je to otišlo dođavola.” S druge strane, čak i oni koji kažu da žrtve imaju poverenja u nadležne službe kažu to bez mnogo ubeđenosti. (“Moraju da imaju poverenja, šta će drugo ako nemaju kud... Pa, pomoći će im koliko-toliko.”)

Većina misli da TV i rijaliti programi utiču na porast nasilja u porodici. “To je sramota kakvo smeće puštaju na televiziji! Napišu do koliko godina ne preporučuju za gledanje, pa što ih onda puštaju usred bela dana!? Neka puštaju noću, pa ko hoće neka dreždi”; “Ne samo rijaliti, i crtači su puni nasilja, a o filmovima da ne pričam”; “Go ološ su doveli na televiziju, i mladi to da gledaju i na njih da se ugledaju. Šta deca znaju? Onda oni povodljivi imitiraju i u školama tu bagru.”

Da sigurne kuće nisu naročito rešenje slažu se i oni koji se zalažu da njihov broj bude veći, kao i oni koji su protiv toga. “Da, treba ih više, mada nisu trajno rešenje. Žene treba od nečega da žive kad odu od nasilnika. Ne mogu zauvek ostati u Sigurnoj kući.”

ISTRAŽIVAČKI TIM NSPM

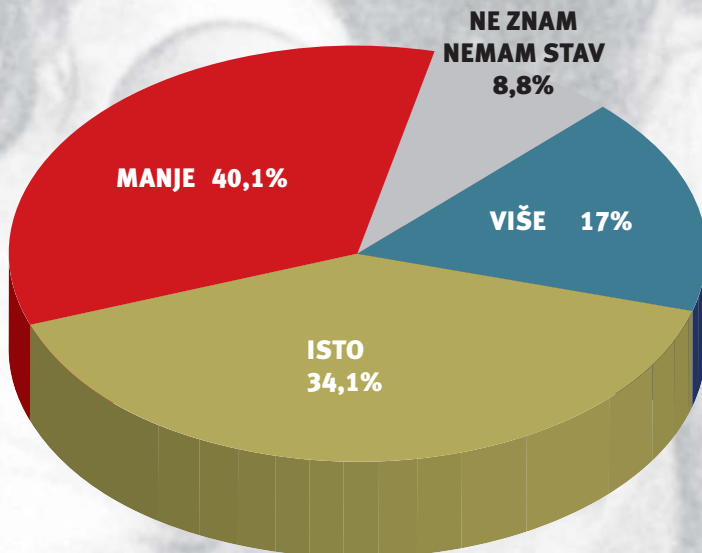
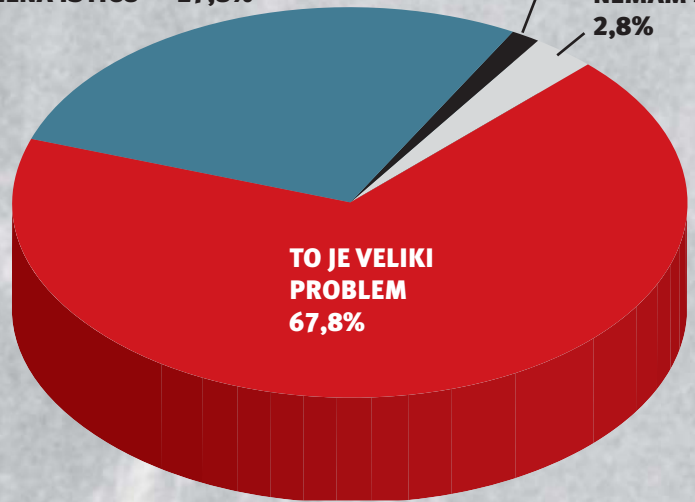
PROBLEM POSTOJI, ALI NIJE TOLIKO RASPROSTRANJEN KOLIKO TO MEDIJI I ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU ŽENA ISTIČU 27,8%

MISLIM DA JE TO BEZNAČAJAN PROBLEM U SRBIJI

1,6%

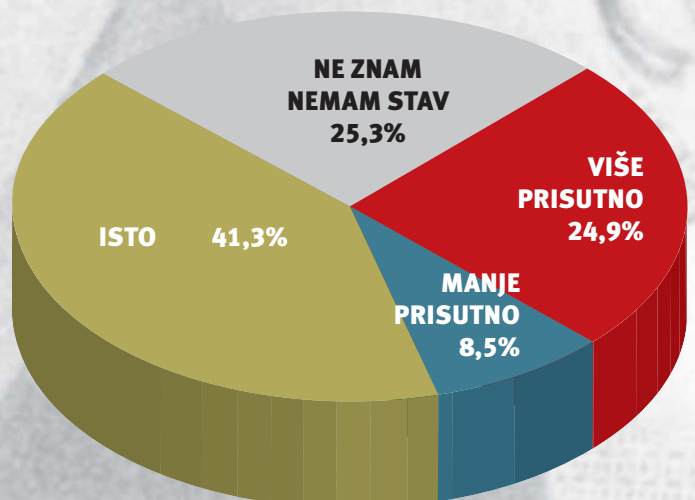
NE ZNAM / NEMAM STAV 2,8%

Da li mislite da u Srbiji postoji problem nasilja u porodici?

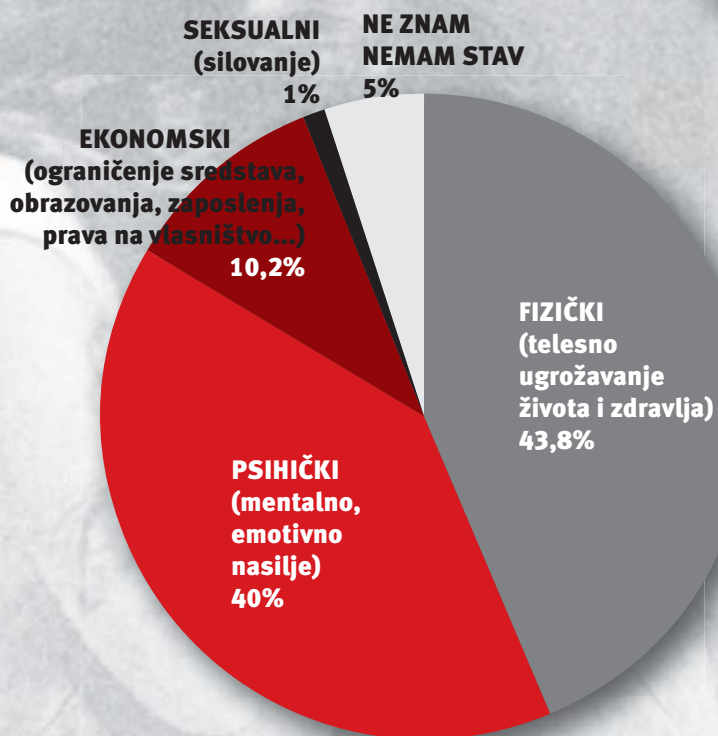
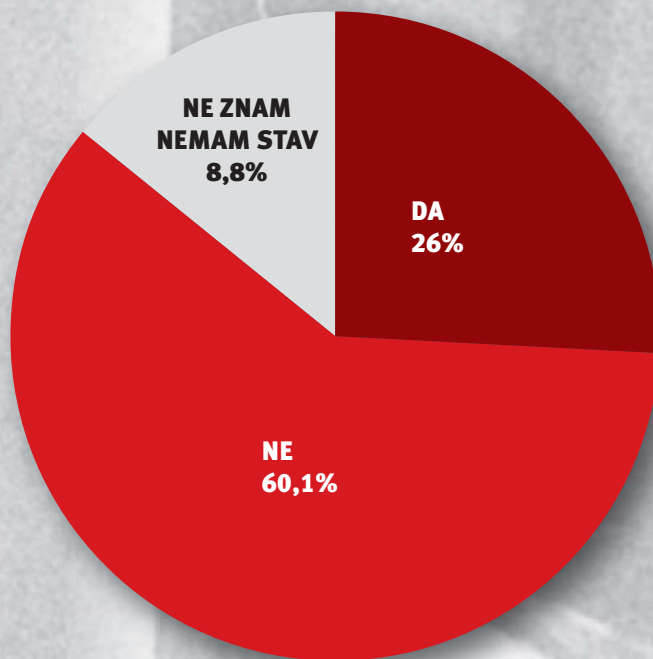

Da li mislite da je ranije (pre dve-tri decenije) bilo više ili manje nasilja u porodici nego danas?

Da li mislite da je nasilje u porodici u Srbiji prisutnije nego u drugim zemljama u Evropi i okruženju?

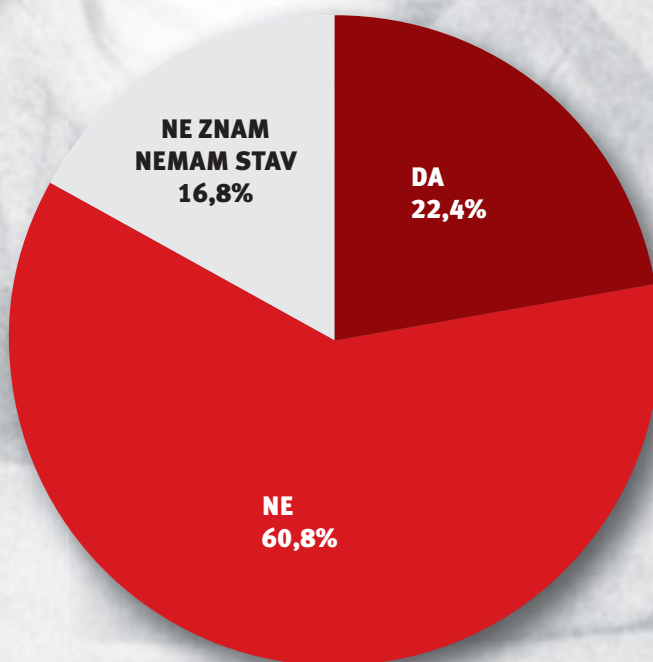

Da li mislite da naše društvo pridaje dovoljno važnosti problemu nasilja u porodici?

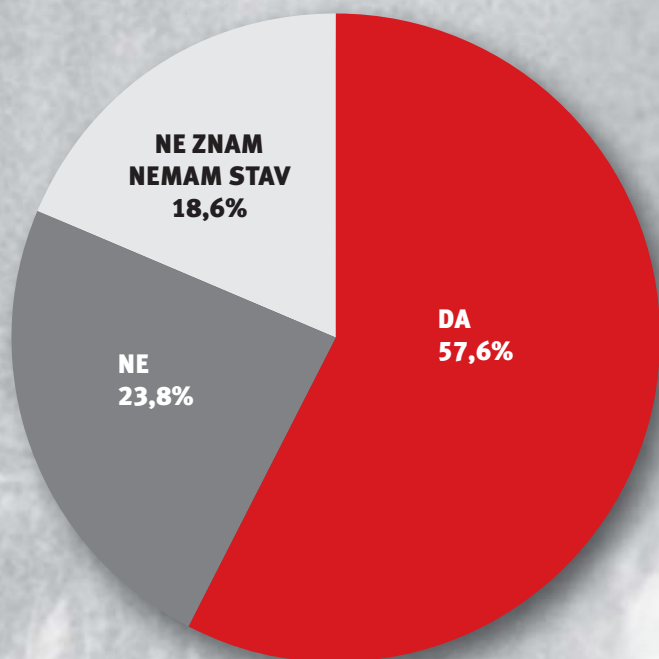

Koji je, prema Vašem mišljenju, najrasprostranjeniji oblik nasilja nad ženama u Srbiji?

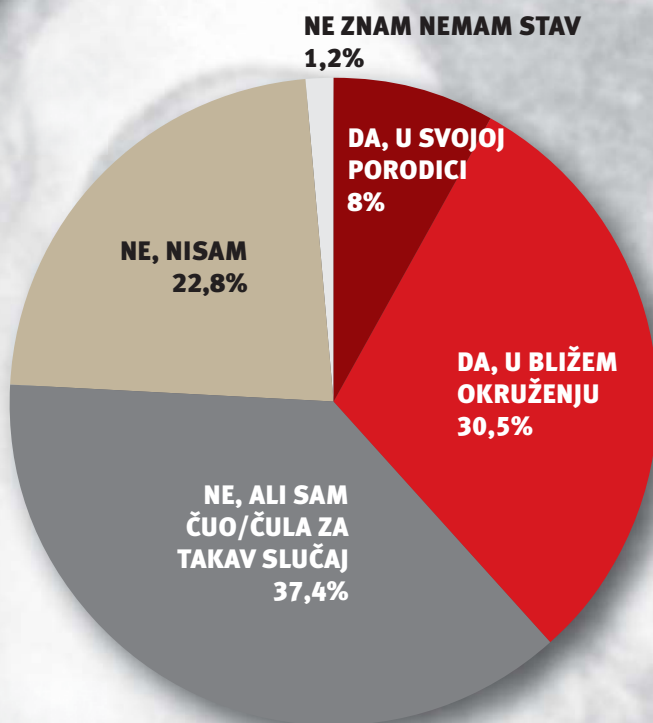
Da li mislite da žrtve nasilja imaju poverenja u nadležne službe koje se bave ovim pitanjem?

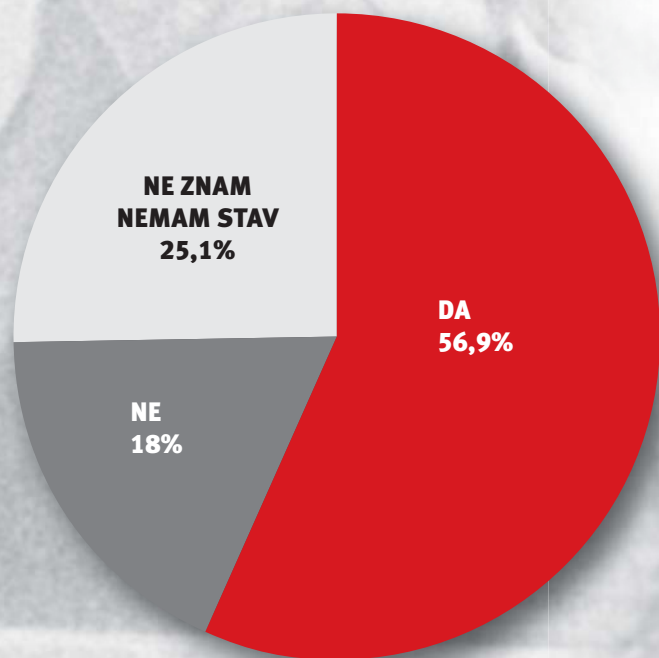
Da li mislite da TV i aktuelni rijaliti programi u Srbiji utiču na porast nasilja u porodici?

Da li ste ikad u svom bližem okruženju primetili nasilje u porodici?

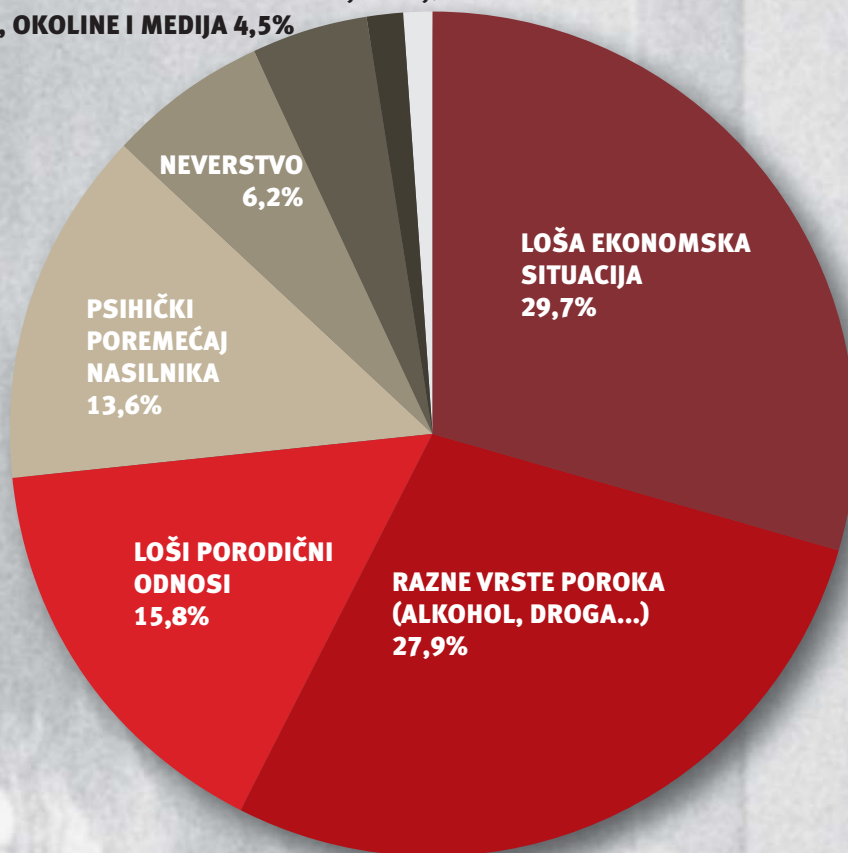

Da li mislite da je Srbiji potreban veći broj Sigurnih kuća za smeštaj žrtava nasilja?

Šta, prema vašem mišljenju, dovodi do nasilja u porodici?

NEŠTO DRUGO 1,4% NE ZNAM NEMAM STAV 0,9%

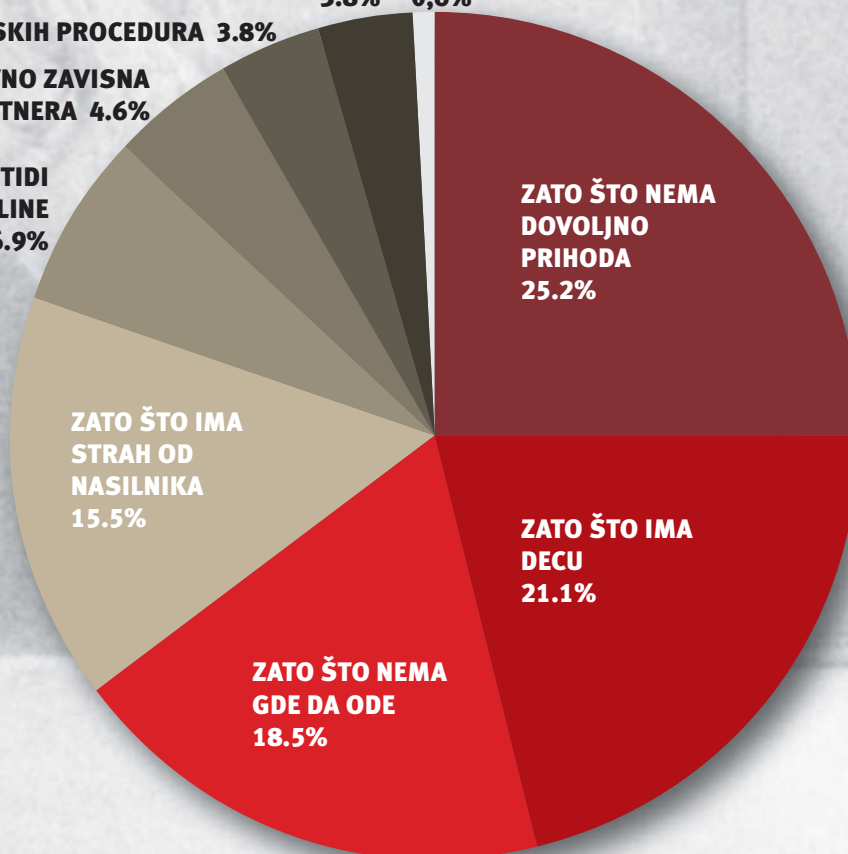
ZATO ŠTO VERUJE DA ĆE BITI BOLJE 3,8% NE ZNAM NEMAM STAV 0,6%

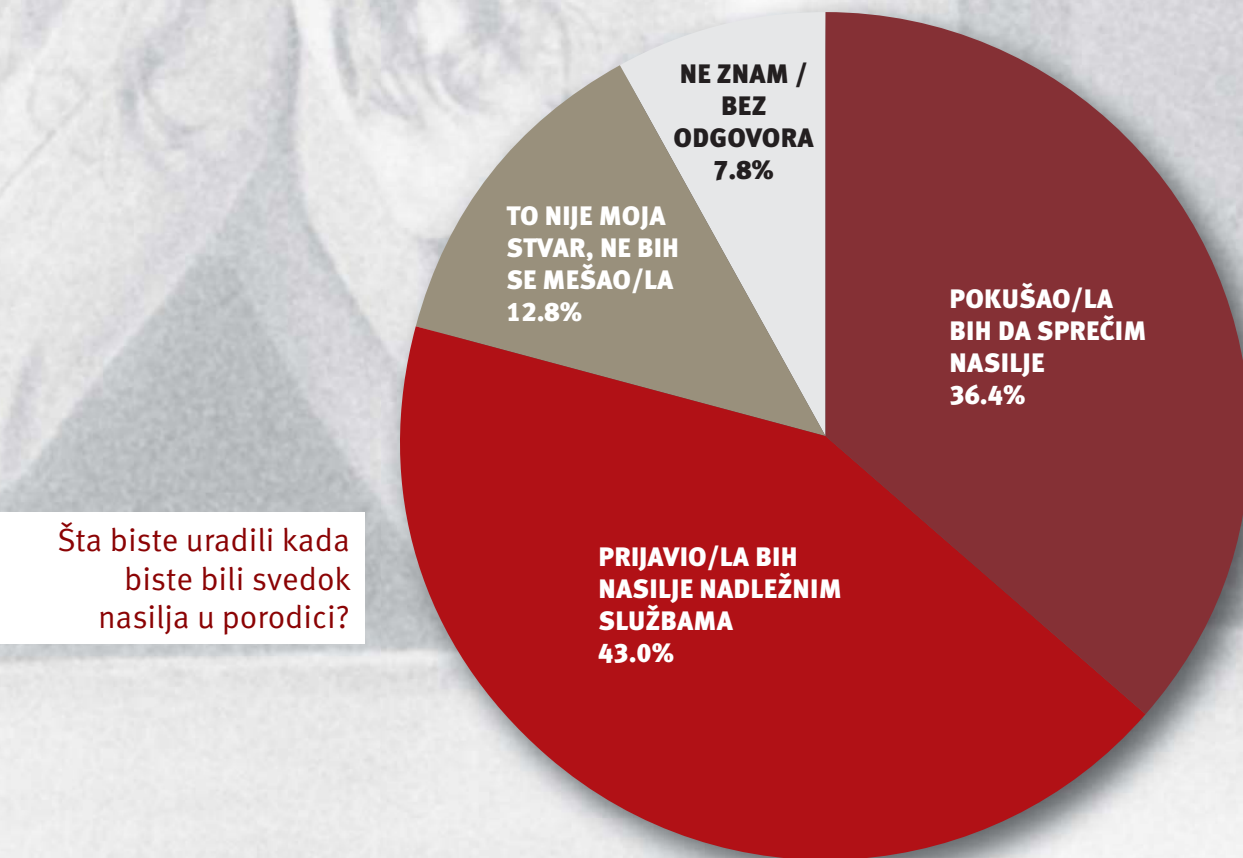
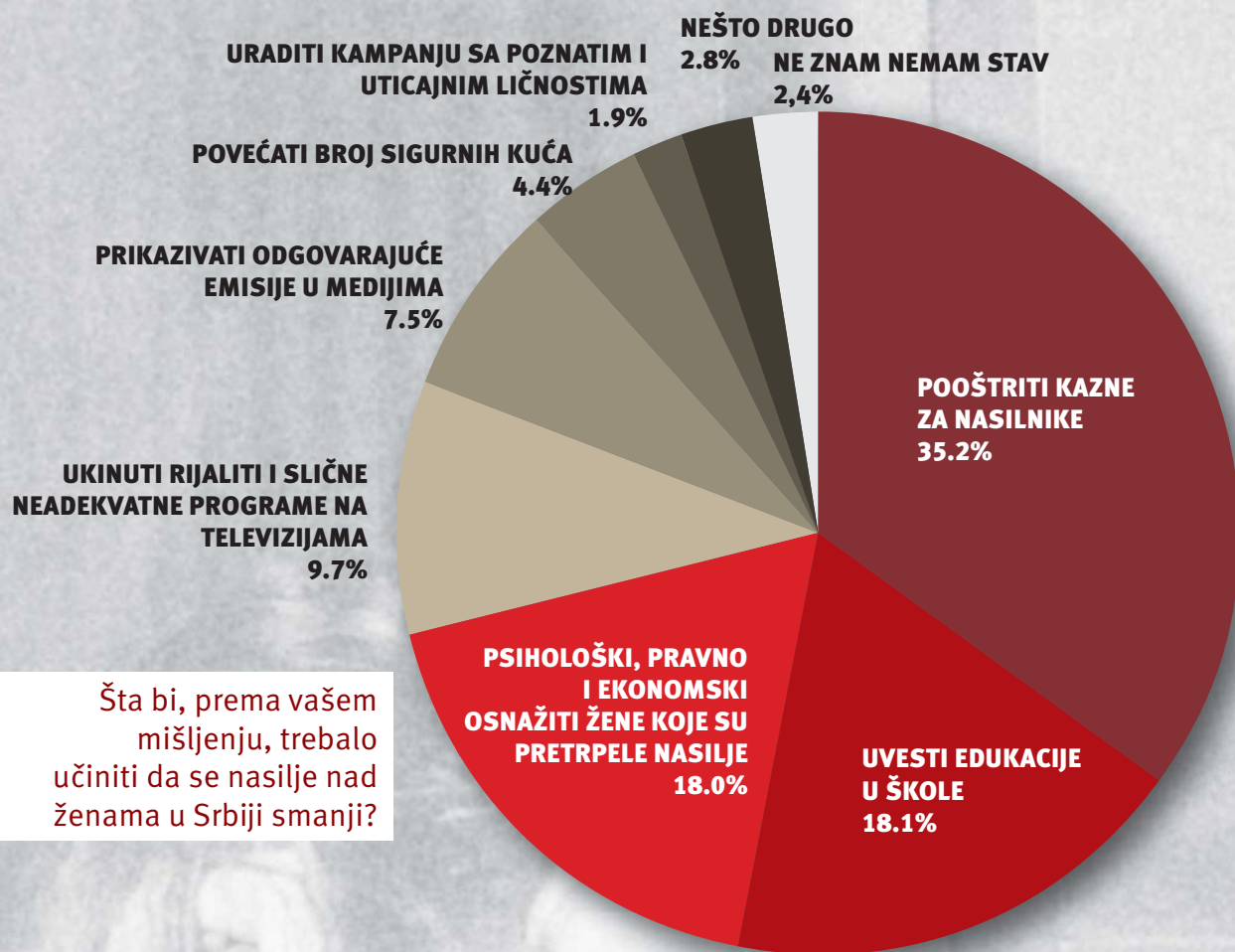
ZBOG NEADEKVATNIH ZAKONSKIH PROCEDURA 3,8%

ZATO ŠTO JE EMOTIVNO ZAVISNA OD PARTNERA 4,6%

ZATO ŠTO SE STIDI OSUDE OKOLINE 6,9%

Zašto, prema vašem mišljenju, žena ostaje sa nasilnikom?

Ukrštanje anketnih pitanja sa obrazovnom strukturom ispitanika

Da li mislite da u Srbiji postoji problem nasilja u porodici?					
obrazovanje	to je veliki problem	problem postoji, ali nije toliko rasprostranjen koliko to mediji i organizacije za zaštitu žena ističu	mislim da je to beznačajan problem u Srbiji	ne znam/nemam stav	Ukupno
osnovna škola	60.8%	30.4%	4.2%	4.6%	100.0%
srednja škola	70.9%	25.8%	0.7%	2.6%	100.0%
gimnazija	66.7%	31.4%	0%	2.0%	100.0%
viša / visoka	71.4%	28.0%	0%	0.6%	100.0%

Da li mislite da je pre dve-tri decenije bilo više ili manje nasilja u porodici nego danas?					
obrazovanje	više	manje	isto	ne znam/nemam stav	Ukupno
osnovna škola	18.5%	50.7%	22.5%	8.4%	100.0%
srednja škola	17.3%	38.1%	35.9%	8.6%	100.0%
gimnazija	9.5%	28.6%	52.4%	9.5%	100.0%
viša / visoka	15.9%	31.1%	43.2%	9.8%	100.0%

Da li mislite da je nasilje u porodici prisutnije u Srbiji nego u drugim zemljama u Evropi?					
obrazovanje	više prisutno	manje prisutno	isto	ne znam/nemam stav	Ukupno
osnovna škola	20.7%	8.8%	41.9%	28.6%	100.0%
srednja škola	25.9%	7.8%	41.9%	24.3%	100.0%
gimnazija	23.3%	11.6%	51.2%	14.0%	100.0%
viša / visoka	29.5%	9.1%	35.6%	25.8%	100.0%

Da li mislite da naše društvo pridaje dovoljno važnosti problemu nasilja u porodici?				
obrazovanje	DA	NE	nemam stav	Ukupno
osnovna škola	31.8%	47.7%	20.5%	100.0%
srednja škola	24.8%	63.1%	12.1%	100.0%
gimnazija	15.7%	70.6%	13.7%	100.0%
viša / visoka	23.0%	68.9%	8.1%	100.0%

Koji je, prema Vašem mišljenju, najrasprostranjeniji oblik nasilja nad ženama u Srbiji?						
obrazovanje	fizički	psihički	ekonomski	seksualni	ne znam/ bez odgovora	Ukupno
osnovna škola	51.5%	30.7%	1.9%	6.1%	9.8%	100.0%
srednja škola	41.4%	43.7%	0.7%	10.6%	3.5%	100.0%
gimnazija	47.1%	35.3%	2.0%	13.7%	2.0%	100.0%
viša / visoka	36.0%	47.2%	0%	14.9%	1.9%	100.0%

Da li mislite da žrtve nasilja imaju poverenja u nadležne službe koje se bave ovim pitanjem?

obrazovanje	DA	NE	nemam stav	Ukupno
osnovna škola	26.1%	51.1%	22.7%	100.0%
srednja škola	21.6%	62.2%	16.2%	100.0%
gimnazija	26.9%	59.6%	13.5%	100.0%
viša / visoka	16.8%	73.3%	9.9%	100.0%

Da li mislite da TV i aktuelni rijaliti programi u Srbiji utiču na porast nasilja u porodici?

obrazovanje	DA	NE	nemam stav	Ukupno
osnovna škola	49.2%	26.1%	24.6%	100.0%
srednja škola	59.8%	24.8%	15.4%	100.0%
gimnazija	63.5%	21.2%	15.4%	100.0%
viša / visoka	64.0%	18.0%	18.0%	100.0%

Šta biste uradili kad biste bili svedok nasilja u porodici?

obrazovanje	pokušao/la bih da sprečim nasilje	prijavio/la bih nadležnim službama	to nije moja stvar, ne bih se mešao/la	ne znam / bez odgovora	Ukupno
osnovna škola	26.3%	39.7%	24.4%	9.5%	100.0%
srednja škola	39.7%	43.5%	8.8%	8.1%	100.0%
gimnazija	36.5%	55.8%	3.8%	3.8%	100.0%
viša / visoka	44.1%	42.9%	7.5%	5.6%	100.0%

Da li ste ikad u svom bližem okruženju primetili nasilje u porodici?

obrazovanje	Da, u svojoj porodici	Da, u bližem okruženju	Ne, ali sam čuo/čula za takav slučaj	ne, nisam	ne znam / bez odgovora	Ukupno
osnovna škola	8.3%	27.3%	34.8%	27.3%	2.3%	100.0%
srednja škola	8.3%	32.9%	37.4%	20.6%	0.7%	100.0%
gimnazija	11.5%	26.9%	38.5%	19.2%	3.8%	100.0%
viša / visoka	6.2%	30.4%	41.0%	22.4%	0%	100.0%

Da li mislite da je u Srbiji potreban veći broj Sigurnih kuća (za smeštaj žrtava nasilja)?

obrazovanje	DA	NE	nemam stav	Ukupno
osnovna škola	53.8%	14.0%	32.2%	100.0%
srednja škola	58.9%	18.9%	22.2%	100.0%
gimnazija	59.6%	11.5%	28.8%	100.0%
viša / visoka	55.9%	24.2%	19.9%	100.0%

Ukrštanje anketnih pitanja sa polnom strukturom ispitanika

Da li mislite da u Srbiji postoji problem nasilja u porodici?

pol	to je veliki problem	problem postoji, ali nije toliko rasprostranjen koliko to mediji i organizacije za zaštitu žena ističu	mislim da je to beznačajan problem u Srbiji	ne znam/nemam stav	Ukupno
muški	56.2%	38.9%	1.8%	3.1%	100.0%
ženski	79.6%	16.6%	1.3%	2.5%	100.0%

Da li mislite da je ranije (pre dve-tri decenije) bilo više ili manje nasilja u porodici nego danas?

pol	više	manje	isto	ne znam/nemam stav	Ukupno
muški	17.9%	40.7%	32.1%	9.3%	100.0%
ženski	16.1%	39.5%	36.1%	8.3%	100.0%

Da li mislite da je nasilje u porodici prisutnije u Srbiji nego u drugim zemljama u Evropi i okruženju?

pol	više prisutno	manje prisutno	isto	ne znam/nemam stav	Ukupno
muški	26.4%	9.1%	43.0%	21.5%	100.0%
ženski	23.3%	8.0%	39.6%	29.0%	100.0%

Da li mislite da naše društvo pridaje dovoljno važnosti problemu nasilja u porodici?

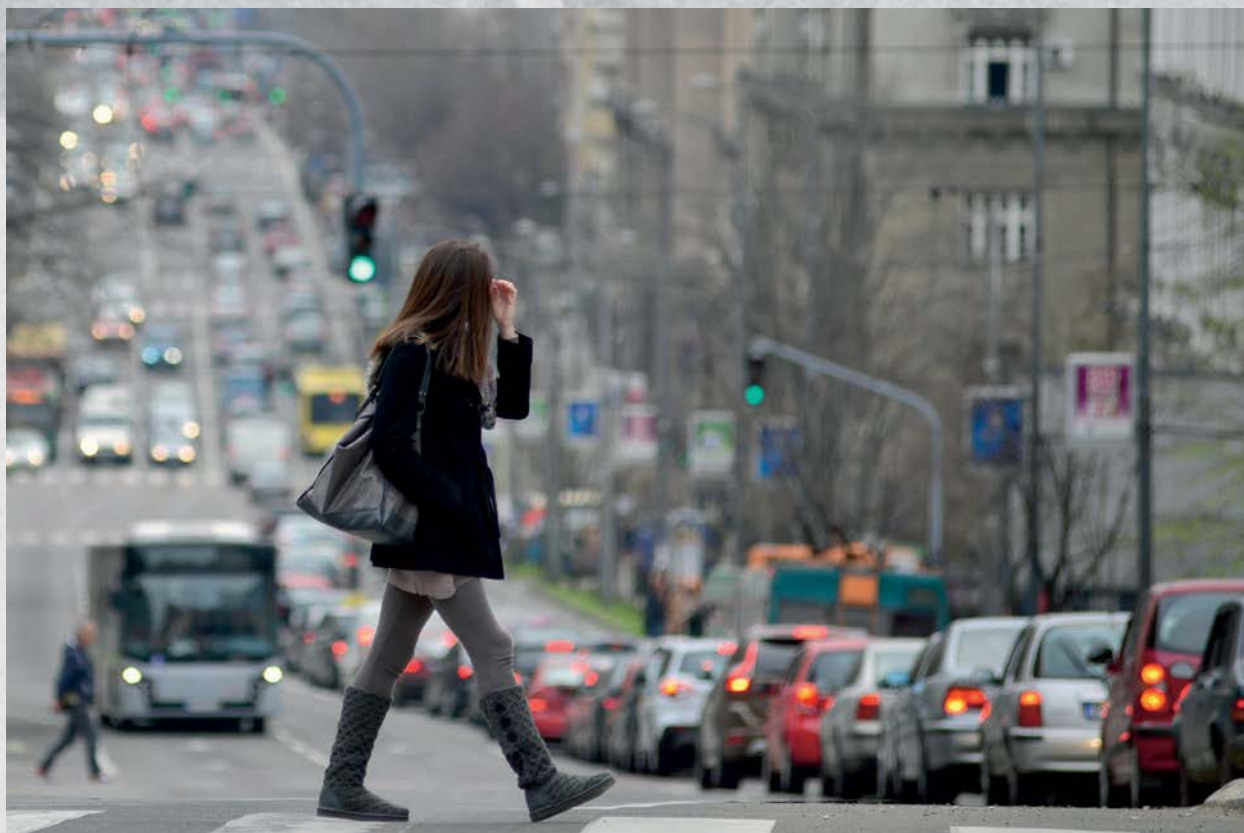
pol	DA	NE	nemam stav	Ukupno
muški	29.2%	55.1%	15.7%	100.0%
ženski	22.8%	65.1%	12.1%	100.0%

Koji je, prema Vašem mišljenju, najrasprostranjeniji oblik nasilja nad ženama u Srbiji?

pol	fizički	psihički	ekonomski	seksualni	ne znam/ bez odgovora	Ukupno
muški	48.7%	36.3%	1.3%	9.1%	4.6%	100.0%
ženski	38.7%	43.8%	.7%	11.4%	5.4%	100.0%

Da li mislite da žrtve nasilja imaju poverenja u nadležne službe koje se bave ovim pitanjem?

pol	DA	NE	nemam stav	Ukupno
muški	22.8%	59.4%	17.7%	100.0%
ženski	21.9%	62.2%	15.9%	100.0%

Da li mislite da TV i aktuelni rijaliti programi u Srbiji utiču na porast nasilja u porodici?

pol	DA	NE	nemam stav	Ukupno
muški	55.8%	24.8%	19.5%	100.0%
ženski	59.6%	22.8%	17.6%	100.0%

Šta biste uradili kad biste bili svedok nasilja u porodici?

pol	pokušao/la bih da sprečim nasilje	prijavio/la bih nadležnim službama	to nije moja stvar, ne bih se mešao/la	ne znam/ bez odgovora	Ukupno
muški	48.3%	36.1%	9.6%	6.0%	100.0%
ženski	24.4%	49.9%	16.1%	9.6%	100.0%

Da li ste ikad u svom bližem okruženju primetili nasilje u porodici?

pol	Da, u svojoj porodici	Da, u bližem okruženju	Ne, ali sam čuo/čula za takav slučaj	Ne, nisam	ne znam/ bez odgovora	Ukupno
muški	9.1%	29.7%	37.0%	23.5%	0.7%	100.0%
ženski	7.1%	31.3%	37.7%	22.1%	1.8%	100.0%

Da li mislite da je u Srbiji potreban veći broj sigurnih kuća (za smeštaj žrtava nasilja)?

pol	DA	NE	nemam stav	Ukupno
muški	51.5%	21.0%	27.4%	100.0%
ženski	62.3%	15.0%	22.8%	100.0%

Ukrštanje anketnih pitanja sa regionalnom strukturom ispitanika

Da li mislite da u Srbiji postoji problem nasilja u porodici?

regija	to je veliki problem	problem postoji, ali nije toliko rasprostranjen koliko to mediji i organizacije za zaštitu žena ističu	mislim da je to beznačajan problem u Srbiji	ne znam/nemam stav	Ukupno
Beograd	70.8%	27.6%	0%	1.6%	100.0%
Vojvodina	67.5%	26.4%	2.4%	3.7%	100.0%
Centralna Srbija	66.7%	28.7%	1.7%	2.8%	100.0%

Da li mislite da je ranije (pre dve-tri decenije) bilo više ili manje nasilja u porodici nego danas?

regija	više	manje	isto	ne znam/nemam stav	Ukupno
Beograd	18.6%	37.2%	36.6%	7.6%	100.0%
Vojvodina	15.2%	39.3%	35.2%	10.2%	100.0%
Centralna Srbija	17.5%	42.0%	32.1%	8.5%	100.0%

Da li mislite da je nasilje u porodici prisutnije u Srbiji nego u drugim zemljama u Evropi i okruženju?

regija	više prisutno	manje prisutno	isto	ne znam/nemam stav	Ukupno
Beograd	33.5%	9.2%	37.0%	20.2%	100.0%
Vojvodina	22.1%	7.8%	43.0%	27.0%	100.0%
Centralna Srbija	22.5%	8.7%	42.3%	26.5%	100.0%

Da li mislite da naše društvo pridaje dovoljno važnosti problemu nasilja u porodici?

regija	DA	NE	nemam stav	Ukupno
Beograd	26.6%	60.9%	12.5%	100.0%
Vojvodina	27.6%	55.3%	17.1%	100.0%
Centralna Srbija	24.9%	62.3%	12.8%	100.0%

Koji je, prema Vašem mišljenju, najrasprostranjeniji oblik nasilja nad ženama u Srbiji?

regija	fizički	psihički	ekonomski	seksualni	ne znam/bez odgovora	Ukupno
Beograd	36.5%	46.9%	1.6%	12.0%	3.1%	100.0%
Vojvodina	44.3%	39.8%	0.4%	8.5%	6.9%	100.0%
Centralna Srbija	46.4%	37.3%	1.1%	10.4%	4.8%	100.0%

Da li mislite da žrtve nasilja imaju poverenja u nadležne službe koje se bave ovim pitanjem?

regija	DA	NE	nemam stav	Ukupno
Beograd	18.8%	67.5%	13.6%	100.0%
Vojvodina	24.8%	55.3%	19.9%	100.0%
Centralna Srbija	22.6%	61.0%	16.5%	100.0%

Da li mislite da TV i aktuelni rijaliti programi u Srbiji utiču na porast nasilja u porodici?

regija	DA	NE	nemam stav	Ukupno
Beograd	60.6%	23.8%	15.5%	100.0%
Vojvodina	56.9%	23.6%	19.5%	100.0%
Centralna Srbija	56.8%	23.9%	19.3%	100.0%

Šta biste uradili kad biste bili svedok nasilja u porodici?

regija	pokušao/la bih da sprečim nasilje	prijavio/la bih nadležnim službama	to nije moja stvar, ne bih se mešao/la	ne znam/bez odgovora	Ukupno
Beograd	42.4%	41.9%	8.4%	7.3%	100.0%
Vojvodina	34.3%	42.4%	13.5%	9.8%	100.0%
Centralna Srbija	35.0%	43.7%	14.3%	7.0%	100.0%

Da li ste ikad u svom bližem okruženju primetili nasilje u porodici?

regija	Da, u svojoj porodici	Da, u bližem okruženju	Ne, ali sam čuo/čula za takav slučaj	ne, nisam	ne znam/bez odgovora	Ukupno
Beograd	9.3%	29.5%	39.9%	20.2%	1.0%	100.0%
Vojvodina	7.8%	28.6%	37.6%	24.9%	1.2%	100.0%
Centralna Srbija	7.8%	31.9%	36.2%	22.8%	1.3%	100.0%

Da li mislite da je u Srbiji potreban veći broj Sigurnih kuća (za smeštaj žrtava nasilja)?

regija	DA	NE	nemam stav	Ukupno
Beograd	64.2%	15.0%	20.7%	100.0%
Vojvodina	56.9%	19.5%	23.6%	100.0%
Centralna Srbija	53.8%	18.4%	27.8%	100.0%

ŽRTVU NEMA KO DA ZAŠTITI

S obzirom na uvreženo uverenje da je nasilje u porodicu tabu, iznenađuju iskrenost i otvorenost koje su ispitanici tokom istraživanja pokazali. Neki od njih su priznali da su i sami bili žrtve, dok su drugi govorili o tom iskustvu u najbližem okruženju. Kako građani Srbije vide nasilje u porodici, koji su mu uzroci, kako gledaju na delovanje nadležnih institucija i uopšte kako procenjuju stav društva prema tom problemu

Sasvim je jasno da građani Srbije nasilje u porodici vide i prepoznaju kao zaista veliki problem i uglavnom priznaju da on u srpskim porodicama postoji oduvek, s tim da je ranije bio zasnovan na surovom patrijarhatu, a danas – potpuno suprotno – na nedovoljnom uvažavanju porodice i braka kao institucije. Na pitanje: “Da li mislite da u Srbiji postoji problem nasilja u porodici i da li mislite da je ranije, pre dve-tri decenije, bilo više ili manje nasilja u porodici nego danas?”, jedni tvrde da je nasilja nekad bilo više, ali se o tome nije govorilo, dok drugi misle da je ranije stanje ipak bilo bolje, da je “bilo više poštovanja”, a danas kao da je “sam đavo ušao u ljude”.

Za ovu temu su možda najkompetentniji stariji ispitanici, koji se sećaju kako je to bilo ranije i mogu da uporede.

“Ma, bilo je toga oduvek, ali znalo se, kad se udaš moraš da trpiš muža i sve njegove, a danas niko nikog neće da trpi”; “Ne znam šta da kažem, u mom okruženju toga nema, ali vidim kad otvorim novine, užas”; “U Srbiji je toga uvek bilo, samo što je vaspitanje bilo drugačije pa se nije pričalo”; “Vidi, dete, bilo je toga i ranije, ali se nekako znalo ko je ko u kući i ko šta radi. Sa jedne strane, žene su bile potčinjene, a sa druge, opet, povlašćenije”; “Danas ima nasilja mnogo više, kao da se svet okrenuo naglavačke”.

Kod pitanja “Koji je najrasprostranjeniji oblik nasilja u porodici nad ženama u Srbiji?” ispitanicima je često bilo veoma teško da odluče. Većina misli da je to fizičko ili psihičko nasilje, odnosno da jedno uslovljava drugo. “Pa, verovatno sva četiri (psihičko, fizičko, ekonomsko i seksualno), ali mislim ipak najviše fizičko i psihičko. E, sad, koje više, ne znam baš, možda i verovatno počinje psihičkom torturom, da bi se vrlo brzo pretvorilo u fizičko”; “Ne znam, srećom imam skaldan brak, ali znam za slučajeve gde toga ima, a ima svega”; “Rekla bih fizičko, mnogi muškarci jedino tako mogu da ispolje svoju muškost i snagu”.

OKIDAČI I UZROCI

Ispitanici su kao uzrok nasilja u porodici najčešće navodili lošu ekonomsku situaciju. Iako su mogli da odaberu najviše tri opcije od ponuđenih šest ili da dodaju nešto što oni smatraju bitnim, često bi navodili da sve počinje od besparice, a onda se ostalo nadovezuje. “Zato što kad je nemaština, kad nema para, nema ni ljubavi, a onda kreću svađe, pa poroci, pa sve ostalo”; “Nedostatak novca svakako je glavni okidač, danas se mnogo radi, veliki su i prohtevi a fitilj sve kraći”.

Pojedini smatraju da je loša ekonomska situacija samo izgovor za bahato ponašanje, a da je problem mnogo dublji, te ga treba tražiti u porodici

Foto: Darko Vojinović/FoNet/AP

nasilnika jer “nasilje rađa nasilje”. Na drugom mestu su verovatno loši porodični odnosi i poroci, pre svega alkohol. “U Srbiji je opšteprihvaćeno da muškarac popije i da svoju bahatost opravda kojom čašicom više”; “Posle samo par čaša ruka lakše krene”; “Alkohol je glavni razlog, moj muž je pio i, kad god malo više popije, ja sam bila za sve kriva. Tad me udari, al’ ja sam znala da ćutim, a vidim ovi mladi danas uzvrate i onda se međusobno biju, pa ni to nije dobro”.

Objašnjenje nekih je da je ipak glavni uzrok nasilja trauma ili psihički poremećaj nasilnika podstaknut porocima, a opravdavan je lošom ekonomskom situacijom, što na kraju dovodi do sve gorih porodičnih odnosa i nasilja.

Upitani da procene da li je nasilje u porodici prisutnije u Srbiji nego u drugim zemljama u Evropi i okruženju,

ispitanici odgovaraju da je kod nas nasilja znatno više. “Više. Ipak smo mi još uvek jedan primitivan narod”; “Pa, mislim da toga ima svugde, samo što je u razvijenijim zemljama zakon rigorozniji prema nasilnicima.” Takođe, smatraju da društvo ne pridaje dovoljno važnosti tom problemu, odnosno da se poslednjih godina o tome puno priča, ali da nema konkretnih mera kako bi se nasilje u porodici sprečilo.

POVERENJA NI OD KOROVA

Poverenje u nadležne službe koje se bave nasiljem u porodici ili sprečavanjem istog, izgleda da nije dovoljno, ili ga pak žrtve uopšte nemaju – tako bar misle ispitanici. Neki to kažu i iz ličnog iskustva, navodeći da su bili izloženi nasilju i da im te iste službe nisu bile ni od kakve pomoći.

Odgovarajući na pitanje da li misle “da žrtve nasilja imaju poverenja

u nadležne službe koje se bave ovim problemom”, ispitanici između ostalog kažu: “Ne verujem da imaju poverenja, a mislim i da s pravom nemaju”; “Naravno da nemaju. Verujte, ja sam imala problem, muž me je tukao i, kad god bih se obratila policiji, govorili su mi da moraju da imaju dokaz o delu kako bi reagovali. A onda sam shvatile da moram sama nešto da preduzmem, jer kad oni budu imali dokaz o delu, iznad mene će rasti trava”; “Kakva policija i socijalne službe. Pa moja prijateljica ima muža nasilnika, i više puta se obraćala i policiji i socijalnim službama, i niko ništa da preduzme. Policija ga privede na 48 sati i pusti, a onda se on vrati i prebije je što ga je prijavila, a jadna nema gde, a ni koga da je zaštiti.”

Ispitanici su bili prilično neodlučni kod pitanja o razlogu ostanaka žrtve sa nasilnikom, jer misle da je jedan razlog

uslovljen drugim i da je sve manje-više povezano. Najviše izjašnjenih smatra da je glavni razlog ipak ekonomska zavisnost žrtve od nasilnika, i da samim tim ona nema gde da ode i da se osamostalila sa decom. “Verovatno zato što nema prihoda, a i nema kud, još ako ima i decu, onda je to stvarno veliki problem”; “Ako nema prihode ili podršku roditelja, onda nema baš mnogo izbora”; “Deca su glavni razlog, treba brinuti o njima, a od čega će, i kome da ih ostavi?”

I strah od nasilnika je često navođen kao razlog, a on je, opet, usko povezan sa neadekvatnim zakonskim procedurama, jer se žrtva boji nasilnika i uglavnom ne prijavljuje nasilje, misleći da će, ako to učini, izazvati još veći bes i osvetu, tako da joj ne preostaje ništa drugo nego da trpi i da se nada da će biti bolje. “Verovatno zato što se boji nasilnika. Nekad ni ekonomska

samostalnost ne rešava problem, ima psihopata koji će vas tražiti i proganjati, a kod nas zakona nema”; “I zbog loših zakonskih procedura i zato što se boji nasilnika. Jer, kome da ga prijavi i šta će kad se on vrati, ako ona nema gde da ode?”

Mnogi misle da je u nekim ruralnim sredinama jedan od važnih razloga i to što se žena boji osude okoline, a što je posledica njihovog patrijarhalnog vaspitanja. “Mnoge žene misle da je sramota priznati da vas muž maltretira, a neke, čak i danas, misle da je to normalno jer su i njihove majke i bake trpele, pa što ne bi i one prečutale po koji šamar.”

ŠTA ČINITI

Odgovor na pitanje šta učiniti da se nasilje nad ženama u Srbiji smanji, i pored svih pročitanih i ponuđenih opcija, nije bilo lako dobiti. Većinsko je mišljenje da sve ponuđene opcije treba primeniti, a najčešće bi birali prve tri – pooštriti kazne za nasilnike, u svakom pogledu osnažiti žene i uvesti edukacije u škole – ali navodili su i da to nije potpuno rešenje, već da treba zaći mnogo dublje u uzroke nastanka ovog problema, te svakako treba jačati porodicu, pre svega ekonomski, i vratiti joj neke već zaboravljene vrednosti. Na prvom mestu se naglašava osećaj za red i vaspitanje koje deca dobijaju i “nose iz kuće”.

Na pitanje “Da li mislite da tv i aktuelni rijaliti programi u Srbiji utiču na porast nasilja u porodici?”, većina ispitanika odgovara da oni uveliko utiču na porast nasilja u porodici, dodajući da sve programe koji prikazuju bilo koji vid nasilja i bahatog ponašanja treba ukinuti. “Naravno da utiče, sve to treba zabraniti”; “Pa samo nasilje i gledamo, nema više edukativnog programa”; “Kako da ne utiče, evo vidite koliko nasilja ima među decom, a vidite i kakvi su crtani filmovi, puni nasilja”; “Ne gledam televiziju, a posebno ne te

rijaliti emisije, ali sigurno da utiče, pa to je sami prostakluk.”

ISKRENI I BOLNI ODGOVORI

Na pitanje šta bi uradili ako bi bili svedoci nasilja u porodici, velika većina, naročito muškaraca, pomalo ne-realno kaže da bi pokušala da spreči nasilje, dok žene uglavnom kažu da bi slučaj prijavile nadležnim službama. “Sigurno bih pokušao da sprečim”; “Pa, zavisi gde. Ako bih mogao, ja bih sprečio, ako ne, onda bih prijavio.” Međutim, odgovor “Ne bih se mešao, to nije moja stvar” bio je vrlo redak. Čini se, mnogo ređi nego što je to slučaj u stvarnosti, dok je nešto veći broj ispitanika birao opciju ne znam / nemam stav, uz uglavnom logično objašnjenje.

“Ne znam, sve zavisi od situacije, ako mogu konsultovao bih se sa žrtvom, pa tek onda reagovao”; “E, to je nezahvalna situacija. Ja sam jednom prijavila nasilje u komšiluku, a onda je nasilnik pretio i meni, a sad ni žrtva ne želi da razgovara sa mnom”; “Teško je to reći, voleo bih da pomognem, ali prvo treba sagledati situaciju.”

Na delikatno i osetljivo pitanje “Da li ste ikad u svom bližem okruženju primetili nasilje u porodici?” dobijen je neočekivano veliki broj iskrenih i

potvrđanih odgovora. Mada je teško reći da li je to, zapravo, dobra ili loša vest – odnosno dobra je za istraživanje, a nepovoljna po samu ispitaniku stvar. Bilo je ispitanika koji su već na početku ankete govorili da su imali nasilje u svojoj porodici ili da su i sami žrtve nasilja, i to svoje mučno iskustvo su opisivali i provlačili kroz sva pitanja. A bilo je i onih koji su odgovorili da “oni, lično, nisu, ali da znaju za takve primere iz bliže okoline”, s tim što je kasnije, tokom ankete, postajalo više nego jasno da, zapravo, govore o sopstvenom iskustvu. Samo manji deo je tvrdio da u njihovom okruženju “toga nema” i da za ništa slično nisu nikad čuli, “osim iz novina i sa televizije”.

Konačno, odgovarajući na pitanje da

li misle da je u Srbiji potreban veći broj Sigurnih kuća za smeštaj žrtava nasilja, učesnici ankete su u najvećoj meri govorili da Sigurne kuće nisu idealno, a ni trajno rešenje ovog problema. “Pa, sigurno da treba, mada i ne znam koliko ih i gde ima, ali to nije rešenje”; “Ma ne, to je trenutno rešenje, a šta će ona jadona kad joj istekne taj rok koliko može tu da boravi?”; “Treba, ali to je samo trenutno i privremeno, a ne trajno rešenje.”

ISTRAŽIVAČKI TIM NSPM

Urednica dodatka: Jovana Gligorijević, **Novinarke:** Biljana Vasić, Tatjana Tagirov, Jelena Jorgačević Ivana Milanović Hrašovec i Tamara Skroza, **Dokumentacija:** Dragoslav Grujić, **Urednik fotografije:** Milovan Milenković, **Fotografije:** agencija FoNet i Milovan Milenković,

Grafičko oblikovanje: Ivan Hrašovec, **Slog:** Tanja Stanković, **Lektura:** Živana Rašković, **Korektura:** Stanica Milošević
Dodatak je objavljen u nedeljniku Vreme u okviru projekta “Nasilje u porodici – Pogled uprt u evropsko pravo” koji finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz medijski program. Objavljivanje ovog dodatka omogućeno je uz finansijsku pomoć Evropske Unije. Sadržaj dodatka odgovornost je isključivo nedeljnika Vreme i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec